ЛЕНИНЭЙ ТУГ ДОРО, СТАЛИНАЙ ХҮТЭЛБЭРЕЭР УРАГШАА!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Совецэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 17 (4909) | 1946 он, январиин 22, вторник | Сэн 20 мүнгэн

Агууехэ Ленин хэтымнай зам заагаад
Аянгын дундуур алтан наран бадараа.
Ажал, габьяада бүгэдымнай юрөөгөөд
Арадтаа үнэн ябахаар Сталин һургаа.

ПАРТОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛГОНУУД

ССР Союзай Верховно Советэ һунгалтануудые хэхэ түүхэтэ үдэр хүртэр ердөө 20 үдэр үлэбэ. Мүнөө депутадуудта кандидадые дэбжүүлхэ ба регистрацин хэхэ хүдэлмэри хаа-хаанагүй дүүрэһэн, коммунистнууд ба партийна бэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлһэн сталинска блогой кандидадууд өөһэдынгөө һунгагшадтай уулзажа байна. Манай советскэ эрэгтэй эмэгтэй һунгагшад болбол өөһэдынгөө дундаһаа үнэн сэхэ патриодууд, арад зоной хэрэгэй түлөө, Эхэ оронойгоо нэрэ түрын түлөө ба бэеэ хайрлангүйгөөр ажалладаг хүнүүдээ Верховно органой составта дэбжүүлбэ.

Иимэ болохолоороо, һунгуулиин кампани шэнэ шатада оробо гээшэ. Верховно органой депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө агитационно-пропагандистска хүдэлмэри сэхэ һунгуулиин участогуудаар хэхэ ябадал мүнөө угаа шухала болонхой. Манай агитаторнууд болон пропагандистнууд хадаа партийна организацинуудай үдэр бүриин хүтэлбэри ба туһаламжа доро кандидадуудай түлөө агитаци хэхэдээ, өөһэдынгөө мэдэлдэ байһан бүхы юумэнүүдые хэрэглэхэ үүргэтэй болоно. Түбхын түрүүндэ, һунгагшадай хамтын суглаануудые дары-дары зарлажа, тэрээн дээрэ депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн хүнүүдэй автобиографитай, ажал-ябуулгатай һайнаар танилсуулха үүргэтэй болоно.

Тэрээнһээ гадна, агитационно-пропагандистска хүдэлмэри хэхэдээ, хэблэл газетэнүүдые, радио болон ном дэбтэрнүүдые ургэнөөр хэрэглэхэ ёһотойбди. Партийна организацинуудай болон агитаторнуудай эгээн шухала зорилго мүнөө юун байнаб гэхэдэ: һунгагшад бүхэниие дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудтай танилсуулха, һунгагшад бүхэниие һунгуулиин Дүримтэй ба Сталинска Конституцитай гүнзэгыгөөр танилсуулха ябадалда байна. Үнгэрэгшэ 8 жэлэй туршада хуулиин наһа хүрэжэ, мүнөө һунгаха ба һунгагдаха эрхэтэй болоһон залуушуулда советскэ һунгуулиин законие гүнзэгыгөөр ойлгуулха тушаа түбхын түрүүндэ комсомольско эхин организацинууд, тэрэшэлэн һунгуулиин участково комиссиин хүдэлмэрилэгшэд гол анхаралаа табиха ёһотой.

Нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Совецүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ тон харюусалгатай зорилго табигдана. Эдэнэр хадаа һунгагшадай список алдуу эндүүгүйгөөр зохёохо, тэрэ списогтэй һунгагшад бүхэниие танилсуулха хүдэлмэреэ үшөө январиин 10-да дүүргэхэ байһан аад, мүнөө олонхи Совецүүд энэ шухалиин шухала хүдэлмэриие үшөөл дүүргээгүй байһан зандаа.

Жэшээлхэдэ, Улан-Удэ городой ажалшадай депутадуудай Городской районой Совецээр зохёогдоһон һунгагшадай списогые һайнаар шалгаад үзэхэдэ, зарим һунгуулиин участогуудаар хэдэн олон бүлэг хүн энэ списогтэ оруулагдаагүй үлэшэһэн бузагай баримтанууд элирүүлэгдэһэн байгаа. Манай олонхи һунгагшад өөһэдынгөө нэрэ обог, түрэһэн жэлэй хэрээргэ зүбөөр оруулагдаһаниинь өөһэдөө бэеэрээ шалгажа үзэдэггүй байһаар. Энэ районой һунгагшадай арайхан гэжэ 30 процентнь өөһэдынгөө нэрэ обогые шалгажа үзөөд байха юм.

Олонхи һунгуулиин участково комиссинууд өөһэдынгөө уялгада үшөө харюусалгагүйгөөр хандана. Жэшээнь, Союзай Советэ ба Национальностьнуудай Советэ һунгалтануудые хэхэ Городской районой № 13 һунгуулиин участково комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Фоменко) мүнөө хүртэр бүхы членүүдээ суглуулжа заседани хээгүй байхаһаа гадна, участково комиссиингаа гэр байрые гоё һайханаар түхеэрхэ тушаа ямаршье эмхидхэлэй хүдэлмэри хэнэгүй, һанаа амархан һуужа байна. Тус районой № 8 һунгуулиин участогай комиссиин түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Хардаев болбол Комиссиин гэр байрые түлеэ залһаар үшөө хангаагүй. Иимэ жэгшүүритэй баримтанууд бусадшье аймаг ба районуудаар ябала олон бии.

Республикын бүхы аймаг ба районуудаар партиин айкомуудай пленумууд боложо, һунгуулиин кампанида хэрзэргээр бэлэдхэжэ байһан тухайгаа зүбшэн хэлсэхэ зуураа, өөһэдынгөө хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дунда зүйлнүүдые элирүүлнэ. Ушар иимэһээ, партиин айкомууд болбол ойрын хэдэн үдэртэ аймаг ба район соохи бүхы һунгуулиин участково комиссинуудай хүдэлмэриие нарин нягтаар шалгажа үзөөд, тэндэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунда зүйлнүүдые ябуулд хоорондоо усадхаха тушаа гол анхаралаа табиха үүргэтэй. һунгуулида эмхидхэлэй-техническэ бэлэдхэл хэхэ саг ерээ. һунгуулиин хайрсаг, һунгуулиин бюллетень болон бусад шухала хэрэгтэй материалнуудые һунгуулиин округууд ба участогуудта саг болзор соонь хүргэхэ хэрэг угаа шухала политическэ удхашанартай хэрэг мүн.

Эгээл иимэһээ һунгуулиин участково комиссинуудай түрүүлэгшыень гү, али секретариинь ондоо хүдэлмэриһөөнь сүлөөлжэ, тэдэнэрые ямагта һунгуулиин участок дээрэ хүдэлмэрилүүлхэ ябадал тон шухала болоно. Тиибэ яабашье, зарим ажахын ба худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар гаргагдаһан правительственна шухала заабариие дүүргэлтэ болгохо хэрэгтэ һаад тойбо татажа байһан ушарнууд үзэгдэнэ.

Хэрбээ һунгуулиин участково комиссинуудта һунгагдаһан түрүүлэгшэ гү, али секретариие гол хүдэлмэриһөөнь сүлөөлхые арсаһан хүнүүдэй байгаа һаа, партийна ба советскэ организацинууд болбол тэдэнэрэй ябадалые һунгуулиин кампанида һаад хэһэн дээрэ тооложо, хатуу шангаар хэһээхэ үүргэтэй.

СССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй Указ

Сэрэгэй ба уһан-сэрэгэй предприятинуудай барилгын Арадай Комиссариадые эмхидхэхэ тухай

1. СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи Сэрэгэй ажаүйлэдбэриин барилгын главна управлениин, барилгын Наркомадай болон СССР-эй НКВД-эйн барилгын организацинуудай база дээрэ сэрэгэй ба уһан-сэрэгэй предприятинуудай барилгын бүхэсоюзна Арадай Комиссариат бии болгохо.

2. СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи Сэрэгэй ажаүйлэдбэриин барилгын главна управлениие тарааха.

3. СССР-эй Совнаркомой баталһан списогэй ёһоор, барилгын организацинууд ба предприятинуудые сэрэгэй ба уһан-сэрэгэй предприятинуудай барилгын арадай комиссариадта дамжуулан үгэхэ.

СССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй түрүүлэгшэ **М. КАЛИНИН.**
СССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй секретарь **А. ГОРКИН.**

Москва, Кремль.
1946 оной январиин 19.

СССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй Указ

Сэрэгэй ба уһан-сэрэгэй предприятинуудай барилгын Арадай Комиссараар нүхэр С. З. Гинзбург гэгшые томилхо тухай

Сэрэгэй ба уһан-сэрэгэй предприятинуудай барилгын Арадай Комиссараар нүхэр Гинзбург Семён Захаровичые томилхо.

СССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй түрүүлэгшэ **М. КАЛИНИН.**
СССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй секретарь **А. ГОРКИН.**

Москва, Кремль.
1946 оной январиин 19.

Хоца НАМСАРАЕВ

Мавзолей

Улаан шулуун мавзолей
Одон эрдэнеэр гэрэлтэнэ.
Олон пролетарьнарай түүхэдэ
Олдоһон мүнхэ тэмдэг лэ.

* * *

Хэнэй нэрэ эли бэлэй?
Хэнэй һургаал мүнхэ бэлэй?
Тулиһан зобоһон арадта
Хэн түрүүн һанагданаб,
Тэрэ тэндэ оршоно.
Юундэ тиимэ эли бэлэй?
Юундэ тиимэ мүнхэ бэлэй?
Хара шулуун бүргэдые
Хэн хүсэтэн эбдээ һэм?
Хатуу булад түлхюурые
Хэн мэргэн таняа һэм?

* * *

Хэнэй нюдэн хурса бэлэй?
Хэнэй сэдьхэл һайхан бэлэй?
Үгырһэн ядаһан хүндэ
Хэн жолоошо болоһон бэлэй,—
Тэрэ тэндэ оршоно.
Юундэ тиимэ хурса бэлэй?
Юундэ тиимэ һайхан бэлэй?
Бодото марксистскэ һургаал
Хэн мэргэн оноо һэм?
Буурай дарлагдаһан арадта
Хэн нүхэр болоо һэм?

* * *

Хэнэй хүбүүн халзан бэлэй?
Хэнэй хүбүүн урихан бэлэй?
Үнэшэрһэн, хэнзэрһэн арадта
Хэн гэрээд хэлээ һэм,—
Тэрэ тэндэ оршоно.
Юундэ тиимэ халзан бэлэй?
Юундэ тиимэ урихан бэлэй?
Ган булад суургые
Хэн сэсэн заалаа һэм?
Гал мэсын аюулһаа
Хэн хүбүүн абараа һэм?

* * *

Хэнэй хүбүүн нүгшэбэб?
Хэнэй нүхэр холодобоб?
Хүдэлмэришэн—таряашан арадта
Хэн харгы заһаа һэм,—
Тэрэ тэндэ оршоно.
Юундэ тиигэжэ нүгшөө бэлэй?
Юундэ тиигэжэ холодоо бэлэй?
Гал мүгойн аманда
Хэн тэсэжэ байлдаа һэм?
Гайхамшаг хүндэ үүргые
Хэн хүбүүн даагаа һэм?

* * *

Суута багша Ленинэй һургаал
Солбон эрдэнеэр гэрэлтэнэ.
Сог улаан Октябриин революци
Социалис бадлаар бүхэжэнэ.

В. И. Ленинэй дурасхаалда зорюулагдаһан шанаалал-дурасхаалай заседани болобо

Үсэгэлдэр, Гүрэнэй Бурят-Монголой Ленинэй орденто хүгжэмтэ-драмын театр соо Владимир Ильич Ленинэй нүгшэһэнһөө хойшо 22 жэлэй ойдо зорюулагдажа, ажалшадай депутадуудай Улан-Удын Городской Совецэй болон ВКП(б)-гэй горкомой шанаалал-дурасхаалай заседани болобо.

Театрын зал соо городой ажаүйлэдбэриин предприятинуудай стахановецууд, интеллигенциин болон сэрэгэй часьнуудай түлөөлэгшэд багтажа ядатараа суглараба. Президиумэй столой саана БМАССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй, Арадай Комиссарнарай Совецэй, Улан-Удын городской Совецэй членүүд, ВКП(б)-гэй обкомой ба горкомой бюро членүүд, мүн СССР-эй Верховно Совецэй депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадууд һуунад.

ВКП(б)-гэй горкомой секретарь нүхэр Брауде шанаалал-дурасхаалай заседаниие нээхэ зуураа, Владимир Ильич Ленинэй дурасхаалда бүгэдөөрөө хүл дээрээ бодохые дурадхахадань заседанида хабаадалсагшад нэгэн хүн шэнгеэр хүл дээрээ жагсанад. Духовой оркестр болбол уйдхарай марш татана.

Суглаанда хабаадалсагшадай айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүндэлэлэй президиумдэ агууехэ Ленинэй хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлжэ, хүн түрэлхитэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ илалтануудые советскэ хүнүүдээр түйлүүлһэн, мүнөө амгалан тайбан оршон байдалда коммунизм байгуулха хэрэгые сэсэмэргэнээр хүтэлбэрилжэ байһан арадуудай агууехэ вождь нүхэр Иосиф Виссарионович Сталин түрүүтэйгээр, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой бүхы членүүдые һунгаба. Тиихэдэнь духовой оркестр Советскэ Союзай Гимн татана.

«22 жэл соо Ленингүйгөөр, Сталинай хүтэлбэреэр, Ленинэй замаар» гэһэн элидхэл ВКП(б)-гэй горкомой секретарь нүхэр И. Н. Петухов хэбэ.

һүүлээрынь, нүхэр Сталинда эльгээхэ амаршалгын бэшэг угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталба.

Удаань гоё һайхан концерт болоһон байна.

МАЛАЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ РЕСПУБЛИКАНСКА СУГЛААН ДҮҮРЭБЭ

Январиин 20-ой үглөөнэй 11 часта малажалай түрүүшүүлэй республиканска суглаан хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Бурят-Монголой АССР-эй Арадай Комиссарнарай Совецэй түрүүлэгшэ нүхэр **С. М. Иванов** суглаае үргэлжэлһэн дээрэ тоолоод, суглаанай президиумэй составта СССР-эй Верховно Совецэй депутадай кандидат, Советскэ Союзай Герой гвардиин генерал-майор бурят-монгол арадай үнэн хүбүүн **И. В. Балдыновые** оруулха тухай дурадхал оруулба. Суглаанда хабаадагшад нүхэр Балдыновые нэрьемэ альга ташалгаар угтажа, суглаанай президиумэй составта нэгэн дуугаар һунгаһан байна.

Удаань, нүхэр С. М. Иванов Бурят-Монголой эрэгтэй эмэгтэй бүхы колхознигууд, малажалай хүдэлмэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдтэ малажалай түрүүшүүлэй республиканска суглаанда хабаадагшадай хандаһан уряае уншахын тулада БМАССР-эй Газартаряалангай Арадай Комиссарые кадрнуудай талаар орлогшо нүхэр Гершевичтэ үгэ үгэбэ.

Суглаанда хабаадагшад энэ хандалгые ород ба бурят хэлэн дээрэ дуулаад, угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаһан байна.

Энээнэй һүүлээр «Республикын эрхим һаалиша-малшан», «Республикын эрхим тугалшан», «Республикын эрхим малша-пастух», «Республикын эрхим моришон», «Республикын эрхим адуушан», «Республикын эрхим хонишон», «Республикын эрхим гахайшан» гэһэн нэрэзэргэнүүдые олгохын түлөө малшадай республиканска социалистическэ мүрысөөнэй условинууд батлагдаба.

Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй секретарь нүхэр Монкетов адуу малай тоо толгойе бүрин бүтэн байлгаха, тэрэнэй байдал харууһалгые һайжаруулха ба малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ амжалтануудые түйлаһанайнь түлөө БМАССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаха тухай Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй Указые уншаһан байна. Эндэ сугларһан малшадай олонхидынь иимэ грамотануудые абаха болоһон байба.

Тэрэшэлэн нүхэр Монкетов малажалые хүгжүүлхын түлөө республикын колхозуудаар дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 1945 оной дүнгөөр, Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай БМАССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй тогтоолые уншаба. Энэ тогтоолой ёһоор, БМАССР-эй Верховно Совецэй Президиумэй дамжуулгын Улаан туг малажалаар түрүүлһэн Хоринэ аймагта барюулагдаа. Мүн энэ туг абаха кандидадуудта Иволгын, Хэжэнгын аймагууд батлагдаһан байна.

Суглаанда хабаадагшад арадуудай агууехэ вождь ба полководец Генералиссимус нүхэр Сталинда баярай телеграмма айхабтар дэбжэлтэтэйгээр эльгээбэ.

Удаань, Бурят-Монголой АССР-эй Арадай Комиссарнарай Совецэй түрүүлэгшэ нүхэр С. М. Иванов малажалай түрүүшүүлэй республиканска суглаанда хабаадагшадай саашадаа бүри дэбжэлтэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, нютаг бүхэндөө адуу малаа олошоруулан, тэдэнэй ашаг шэмые арбидхажа, Бурят-Монголой АССР-ые ашаг шэмэ ехэтэй хүгжэнги малажалтай республика болгохын түлөө үнэн сэхээр тэмсэжэ, үшөө ехэ амжалтануудые түйлахыень хүсэһэн байха юм.

Иигээд малажалай түрүүшүүлэй республиканска суглаан дүүрэв.

* * *

Үдэрэй 4 часта малажалай түрүүшүүлэй республиканска суглаанда хабаадагшадта «1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө» медальнууд барюулагдаба.

Суглаанда хабаадагшад үдэшэлэн «Тайшаагай ташуур» гэжэ зүжэг нааза хараһан байна.

Социалистическэ малажалые хүгжүүлхэ хэрэгтэ бүхы хабаяа гаргажа байһан эдэ түрүүшүүл нютагтаа бусажа ошоод, өөһэдынгөө дуршал шадабариие бүгэдэндэ дэбтэрүүлхын түлөө, шэнэ амжалтануудай түлөө тэмсэхэ бээе гэжэ батаар найдагдана.

Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат, манай Эхэ ороной эрхим патриот

Илья Васильевич БАЛДЫНОВАЙ

түлөө өөһэдынгөө голосуудые бултааран, нэгэн хүн шэнгеэр, үгэе!

НАЙДАМТАЙ КАНДИДАТ

Би Илья Васильевич тухай олон юумэ бэшэхэгүйб. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй түүхэ, ажал хэрэг тухайнь яһала ехээр манай газетэнүүдтэ бэшэгдэһэн байна. Би зүбхэн лэ сэрэгэйнь ябадал тухай. Эхирит-Булгадай энэ хүбүүн бурят-монгол арадайнгаа болбосорхо ургаха ябадалда ямар юумэ хэһэн тухайнь тобшохоноор хэлэхэ һанаатайб.

Илья болбол урданай харанхы сагта хүл нюсэгөөр ябажа, кулак ноёдой хонин ямаа хаража, хооһон зэрлиг тала, хада хабсагайһаа бэшэ юумэ хараагүй байһан тиимэ үгытэй ядуу хүнүүдэй нэгэн болоно. Үшөө ухаа орожо ябахадань Октябриин Революци боложо, бишыхан Илья бандит колчагуудтай тэмсэжэ эхилнэ. Бурядай энэ хүбүүн арад зоной дайсадта эсэргүүсэн тэмсэжэ, өөрынгөө ажабайдалые эхилээ гэхэдэ алдуу болохогүй. Булуга гэжэ нютагтаа, удаань ондоошье нютагуудаар советскэ засаг тогтоохын түлөө, тэрэ шэнэ хуулида хоро тойбо татаха гэжэ һэдэһэн хүнүүдтэй хатуу зоригтойгоор тэмсэжэ ерэһэн байха юм.

Илья Васильевич өдэ бүхы тэмсэл соо бэлигтэй бэрхэ, хэтэдээ эрхим хүн болохо байһанаа харуулдаг байгаа. Тиимэ хадаа түрүү комсомолец Балдынов 1925 ондо Ленинградска моригто сэрэгэй һургуулида эльгээгдэһэн байха юм.

Тэрэ һургуулиие хоёр жэл һуража дүүргээд, Буркавдивизиондо взводой командир болоко ерэһэн байна.

Би өөрөө 21-дэхи жэлээ военкомадта хүдэлжэ байнаб. 1925 ондо сэрэгэй газарта ажаллажа эхилхэдэм, Ильятай сасуу, 1903 оной хүбүүд сэрэгэй албанда татагдаһан юм. Тиихэдэ Илья бага командир болоко ерээ, тэдэ хүбүүдые һургажа эхилээ. Эндэ эрдэм бэлигээ дамжуулжа, тала нютагһаа ерэһэн малша бурядуудые сэрэгэй мэргэжэлдэ һургаха, тэдэнэй соёл болбосоролые үргэхэ талаар ехэхэн оролдолго гаргаһан байна. Тэрэнэй ашаүрэнь КВЖД дээрэ болоһон событинуудай үедэ элиржэ гараһыень, манай арад мартаагүй. Балдыновай командалжа байһан взводой бүхы боецүүд үнэн шударгуугаар дайлалдажа, бултадаан орденоор шагнагдаһан бэлэй. Тиихэдэ өөрөө Балдынов Улаан Тугай орден түрүүшынхеэ абаһан юм.

Эсэгэ орондоо тиимэ үнэн сэхэ сэрэгшэдые бэлдэжэ, арад зонойнгоо энхэ амгалан ажабайдалай түлөө ами наһаа хайрлангүй тэмсэжэ байхадаа Балдынов командир, сэрэгэйхидэй дунда, мүн бүхы арад зоной дунда алдар суутай болоһон байна.

Илья Васильевич сэрэгтэ хүдэлжэ ба һуражашье байхадаа арад зоной сэрэгэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхаралаа хандуулжа, олониитын ажалда эдибхитэйгээр хабаадалсадаг байгаа. Манай ондо ерэжэ, элдэб һонин лекци эдихэл хэдэгыень би мүнөөшье болтор һананаб. Запас командирнуудта зорюулжа, «Сорокомышска операци» гэһэн темэтэй лекцинь иладгаяа ехэ һонирхолтой байһан юм.

Илья Васильевич һуража ба хүдэлжэшье ябахадаа, түрэл нютагһаан холо ябахадаашье өөрынгөө арад зоной ажабайдал тухай. Бурят-Монгол тухайгаа холо һонирхожо, байгша һэн. Дайнай эхилээд байхада Илья Васильевич намда бэшэг бэшэхэдээ, нютагай һонин тухай, бурят-монгол арадай ажабайдал тухай бэшыш гэжэ ехэтэ гуйһан байха юм.

Нүхэр Балдынов хүниие ехэ бага гэжэ илгахагүй, хүндэ ехэ анхаралтай һайн нүхэр юм. Тэрэ хадаа улад зоной амгалан һайн һуухын түлөө бүхы бэеэ үгэһэн бурядай үнэн хүбүүн гээшэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ эхинһээнь абаад һүүл болтор эсэхэ сусахые мэдэнгүй тэмсэжэ, гвардейскэ дивизи командалжа ябаа. Гитлеровскэ Германи ба японско империалистнуудые бута сохихо хэрэгтэ онсо ехээр шалгарһанайнгаа түлөө урган дэбжэжэ генерал-майор гэһэн нэрэ зэргэтэй болоһон ба арбан дүрбэн орден ба медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Иимэ шалгарһан шэлэдэг Герой, бурят-монгол арадай түрүүшын генерал Илья Васильевич Балдыновай түлөө голосоо үгэжэ, СССР гүрэнэй засагай дээдэ органдо һунгахадаа манай арад алдуу эндүү гаргахагүй гээшэ.

Илья Васильевич Балдынов—манай арадай найдамтай ба хүндэтэй кандидат.

Подполковник Е. ЕЛБОЕВ.

Советскэ Союзай Герой, генерал-майор И. В. Балдынов

Галта Улаан тугуудаа
Гвардиин солоор бүрхөөгшэ,
Арадай баатар хүбүүдэй
Арсалан нэгэниинь гэгдээлши.

Аш... хэрэгүүдээрш баясаһан
А... зоншни ша... гиа,
Түрэ засагтаа һунгагдаха
Түрүү хүнүүдээр дэбжүүлбэл.

ГЕНЕРАЛ БАЛДЫНОВТ

Түрэһэн орочойм түүхэһээ
Түүхын долгин бадарна.
Түүхэтэ Бурят-Монголһоо
Түрүүшын генерал тодорбош.
Аба оронойм хүрьһэнһөө
Арюухан сэсэг һа барнал.
Арад зонойм зүр энһөө
Алтан од н яларпал.
Булад сэнхир тэнгэриһээ
Буумал одон һүдэтэйш.
Бурят-Монгол оронһоо
Ургамал алтан түүх тэйш.
Генерал-майор алдаршни,
Герой баатар габьяашни,
Шэжэр алтан гэрэлтэй
Шэнэ түүхэ бэшүүлээл.
Агууехэ Н алтын
Агалаг үнээр габьяае,
Ашата Бурят орондоо
Асарһан баатар генералнай!

Табиг дүүрэн хэшэгтэй
Тарган сагаан хониноо...
Түрын һэдо хүндэтэй
Төөлэй б рин тогтоогши.
Һаба өюгоо эһээмэл
Һаамаг сагаан эдеэнһээ,
Шэрэ тангхаар татуу һа...
Шэмын дээжэ дуһа гты.
Бурят оро олш гург...
Боори дээгүүр жаргэнал.
Булта зонойш баярые
Дөрдан дуулан жиигана...
Мүнхын аршаан дэбэрһэ...
Мүнхэ һарьдаг уламнай,
Мүнгэн сагаан оронһоо
Мүшэнэй гэрэлээр тодор...
Н маа сэсэгээр хүбеэтэһ...
Нан ин Байгал далаимнай,
Нарата номин оё рһоо,
Наранай гэрэлээр долги...

Хоца НАМСАРА...

Генерэл Балдыновай түлөө голосоо үгэхэбди

Бүхы советскэ арад зон, тэрэ тоодо манай респуб... эрэгтэй эмэгтэй ажалшад болбол СССР-эй Верховно С... депутадуудай кандидадуудта өөһэдынгөө эрхим хүбүүд ба ... гадые нэгэн һаналаараа дэбжүүлээд, голосоо үгэхэ гэжэ ... һыень би һайн мэдэнэб.

Һунгуулиин урда тээхи хамтын суглаанууд, тэрэнэй һу... болоһон аймагай ба окружной һунгуулиин урда тээхи су... нууд болон зүблөөнүүд болоходо, би эдибхитэйгээр хаба... жа, коммунистнуудтай нэгэн хамта эгээн түрүү, эрхим хү... депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэлсэһэн байгааб.

Союзай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Улан-Үдын гор... 343-дахи һунгуулиин округто депутадай кандидат болгожо, Б... -гэй обкомой нэгэдэхи секретарь, большевистскэ партиин үнэн ... хүбүүн нүхэр Александр Васильевич Кудрявцевые манай Зака... аймагай һунгагшад нэгэн һаналаараа дэбжүүлһэн байна. Б... кандидадай түлөө байгша оной февралиин 10-да өөрынгөө ... сые хүхюун баяртайгаар үгэхэб гэжэ мэдүүлнэб.

РСФСР-һээ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта... Дальневосточно 25-дахи һунгуулиин округто депутадай ка... даар алдарта адмирал, Советскэ Союзай Герой Иван Степ... Юмашев дэбжүүлэгдэбэ. Би энэ эрхим хүнэй түлөө үнэн з... һеен өөрынгөө голосые үгэхэ байнаб.

БМАССР-һээ Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтан... хэхэ Түнхэнэй 437-дохи округто депутадай кандидадаар б... монгол арадай омгорхол болохо, Советскэ Союзай Герой, гва... генерал-майор нүхэр Илья Васильевич Балдынов дэбжүүл... байна.

1946 оной февралиин 10-да һунгуулиин участогта ер... би энэ хүнэй түлөө өөрынгөө голосые ехэхэн омогтойгоор ... байнаб. Юундэб гэхэдэ, манай алдарта хүбүүн, генерал Бал... болбол бүхы советскэ хүнүүдэй омгорхол болоо гээшэ. Эн... хэрнай Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай эхи... хойшо эсэстэнь хүртэр түрүү зэргэдэ ябалсахадаа, аг... Сталинай дайшалхы даалгабаринуудые хололоо нэрэтэй тү... гөөр дүүргэжэ, Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Ста... магтаалда хэдэн дахин хүртэһэн байгаа.

Би урдань үгытэй ядуу айлай бүлэдэ түрэһэн, эрдэм б... мэдэхэгүй, мунхаг харанхы байһанаа, мүнөө советскэ з... ашаар, үрэ бэетээ хүхюун сэнгэлиг, баян шалалтай болоһо... тийнабшэ хүн гээшэб. Түнхэнэй һунгуулиин округой ... һунгагшадые эдэ эрхимэй эрхим хүбүүдэйнгээ түлөө го... үгэхые уряалха байнаб.

Манай депутадуудай кандидадууд мандаха болтогой!

Галкан МУНКУЕВ, Закаменай аймагай Ца... сомондо һуудаг һунгагша.

А. Ш..даев.

ТҮРЭЛ НЮТАГТАА

Намарай сэг хүйтэн бүлеэнээр Һэбшээлэн дулаа татаад дүнгэарна. Үглөөнэй малагар шара наран үндэр уулын орой дээгүүр үнлын хээрэн гаража, дэлхэйн үргэн магнай дээрэ алтан шара шэрхэгээ сасана. Газар дэлхэй алтаар будагдаһандал али, наранай туяада элдэб гоёор тооһорно.

Зүүн урда зүгһөө зурын, хара һалхиие хаха сохин, шуурган шэнги шууяжэ, түргэн түжэр поезд «түр-няр» гэһээр хоёр рельсые хотолзуулан хойшоо гүйнэ. Хада уулын хабшуу соогуур хара балай утаагаа бадхуулан, Байгал далайн баруун эрье дээгүүр дамжан шууяна.

Ойоргүй гүнзэгы, гэрэлтэмэ тунгалаг һайхан уһатай Байгал далай бусалжа, сагаан хээһээр сахирна. Бухалай шанаан болдогор буурал сагаан толгойтой долгинуудынь юһэн дабхараар хэрэлсээтэн, урдаһаа ерэһэн поездые угтан дохин байһандал үзэгдэжэ, эрье хүбөөгөө долёоп, эршэгэнтүр мэтэ эрьелдэн гэдэргээ сухарин байнал.

Үян ургатай үлгы шэнги зөөлэн поезд Иркүү городой станци дээрэ урин нарлар хүүгайлан, сагаан үурал манаар ачисхалан зогсобо. Хүн зон урагша хойшоо хүлһгэлдэн, поезд тээшэ харан байжа хүхюунээр хөөрэлдэнэ. Удангүй энэ поездһоо үбсүү дүүрэн һаргама һайхануул ордентой, дэрбэгэр мүртэй, дэлүүн сээжэтэй, нюдэндээ галтай, дунда наһанай хүдэр томо бэетэй хүн буугаад, ниитэ тиишэ эрьен тойрон хараашална. Тунгалаг һайхан агаар түхэреэн улаан шарайень элбин, хөөршөөн байһандал болобо.

—Советскэ Союзай Герой гвардиин генерал-майор Балдынов түрэл нютагтаа айлшаар бусажа ябана,—гэжэ хүн зоной дунда шэбэр һабир гэлдэхэ ябяан зуулдана. Элдэб гоё баглаа сэсэгүүд танһан танядашьегүй хүнүүдэй зүгһөө баярай тэмдэг болгогдон баатар хүбүүн Балдыновай гарта баригдана.

—Бэе түхэлөөр баатар гэмээр хүбүүн даа!—гэжэ хүн зоной дунда зугаа хүрьенэ.

Иркүү город урдынхиһаа үлүү гоёор харагдана. Фабрика заводуудай үндэр урхэнүүд тайгын тажа улаан мөөд шэнги өөдөө ёрхойлдон, тэнгэри тулажа байна гү гэжэ һанамаар үзэгдэнэ. Үрхөөр мушхаран гараһан бад хара утааниинь улгэн дэлхэйдэ уняар татан, үндэр тэнгэртэ үүлэн шэнги тунана.

Генерал Балдынов хуушанай датаһан үйлсөөрөө сүлөөтэй залихан гэшхэлжэ ябаһаар, үндэр шулуун гэрэй дэргэдэ хүрэхэтэйгөө хамта гэнтэ зуг татан, үни удаан шэртэн хараба. Энэ гэр соо хорин жэлэй саада тээ һуража байһаниинь гэнтэ элихэн һанагдаба. Тиихэдэхи эдир залуу наһамни мүнөө байхаяа ягааб гэжэ һанабашье, тэрэнһээ хойшо элдэб олон һонирхолтой юумэнүүдые хараһан үзэһэнөө һанахадаа, сээжэ бэснь дэлүүн боложо, хурса сэсэн нюдэдынь гэрэлтэбэ. Анхан түрүүнээ энэ гэр соо һуража, эрдэмэй һуури табижа гараһан хадаа эндэ эжэлүүдгүй үни удаан зогсоно.

* * *

Тэрэнһээ хойшо тэбхэр хорин жэл үнгэрбэ. Манай агууехэ Эхэ ороной баруун хилэ дээрэ дайнай бад хара утаан гэзэгэтэн бушхажа, буугай дариин муухай үнэр гутаба.

Эхэ ороноо хамгаалха!—гэһэн арад зоной алдарта вождь нүхэр Сталинай уряал үгэ бүхы советскэ орон нютагуудта зэдэлэн дуулдаба. Тэрэ уряалда нүхэр Балдынов баруун гартаа буугаа бахим барижа, улайжа байһан гал соогуур, урдажа байһан уһан соогуур урагшаа дабхин, хара һанаата хариин харатанаар дайлалдана. Хэды дахин дайсанда бүһэлэгдэбэшье бахардажа байнгүй, дивизиеэ хүтэлэн, дайсанай хатуу хара хаалтые хаха нэбтэрэн гарана.

Сэл хүхэ сэсэг ургытаар нэмэрээтэй хойто Кавказые, таряа талхаар баялиг халюурма һайхан Украиные саг зуура эзэмдэһэн немецко-фашистска булимтарагшадһаа сүлөөлэн абалсаба. Тэрэшэлэн өөһэдынгөө хэдэ хэдэн городуудые дайгаар абалсаһан юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайе илалтатай дүүргэлсэһэн бурят-монгол арадай эрхим хүбүүн Илья Васильевич Балдынов японско булимтарагшадтай болоһон дайнуудта мүн лэ баатар эрын шэн зоригоор дайлалдажа гараһан байна.

* * *

Иркүү дээрэһээ зөөлэн хүнгэн машина столбото харгыгаар зүүн тээшээ зэлэ татан шуумайна. Улаан тооһон орьёлжо, огторгойн оёдол доогуур хуаарна. Хүхэ тэнгэри хүбөөгөөрөө сиидыжэ, эндэ тэндэ һэнжэ сагаан үүлэн өөдэ һөөргөө һэхэн байна. Халуун ороной үдэтэ айлшад хахинан хүхинэн хариха тээшээ ниидэнэ. Сэнхир сэгээн агаарта зэлэ татан ябаһан хүн шубуудай һайхан сагаан бэенүүд мүнгэн шэнги хашарһатан харагдана.

Хабсал хадануудые тойрон гаталха замдаа баатар Балдынов түрэл баян нютагуудаа хүбүүнэй хёрхо халуун нюдөөр мухарюулан шэртэнэ. Гараһан түрэһэн дайдань хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүү ойро дулаан үзэгдэнэ. Аяар холоһоо Булсеехэн хадын орой бүрыхэлэн, танил тала хээрэ, уула хадаяа харахадаа бага наһандаа үетэнөөрөө үелэн эбэр шара номые бухайса татан, мэргэ турщажа харбалсан ябаһанаа һанана.

Заха хизааргүй уужам сагаан талаар колхозой унага даагад бухинлан оодорол доно. Үндэр уулын үбэр талаар үй түмэн үхэр малнууд шунган бэлшэнэд. Хүнгэн машинад хүрьежэ, хии һалхинаар урилдан арилна. Үндэр гэрэй орой дээрэ улаан туг һалхинда намилзан, «наашаа ерыт»—гэжэ даллаһандал үзэгдэнэ.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой газаа хүн зон олоороо хүндэтэ айлшанаа хүлеэн, түрын зон шэнги түгдыжэ харагдана. Арад зоной алдарта баатар гвардиин генерал-майор Балдынов айл тиирэгэпдээ айлшан зангаар аймагай ахалагша түлөөлэгшэдтэй сугтаа бууба. Дурлай нютаг, нара ногоо татан, дура сэдьхэлынь булдана.

—Угтажа байһандатнай угаа ехээр баярлан, улаан зүрхэмни уярнал!—гэжэ тиирэгэ нутын төө һахалтай үбгэдтөө, айл аха дүүнэртэ баатар зангаар баяр мэндэ хүргэн дохино.

—Баатар хүбүүндэ баяр мэндэ!—гэжэ суглараашад бултааран угтан тодон абана. Бахана дээрэһээ багашуул баяр хүргэн шууяддана. Колхозойнь залуушуул угаа олоороо хамтаржа, зугаа наадан зэдэлнэ. Хүрин улаан шарайтан хүбүүд басагадай сэнгэлиг наадан ханхинана. Ойронь аша гушанар шуулн дуулан баясанад.

Айл тиирэгэнэй аха заха үнлымэ ехэ үбгэд хүн сагаан хониной төөлэйгээр хүндэтэ айлшанаа хүлеэн угтана. Мүн тэрэшэлэн бурядай сагаан эдеэнэй билтарма һаба домбоор угталсана.

—Хүбүүмнай ерээ! Хүбүүмни...—гэжэ эхэнь баярлаһандаа бахардан, хэлэхэ үгөө оложо ядан хүзүүдэн тэбэрэн байба.

—Аша хүбүүмни! Аюулта дайсанаа даралсажа, дархан солоёо нэрлүүлэн, айл аха дүүнэртээ айлшан зангаар буубаш!—гэжэ һабдай абгань һархагаа барин һарбайба. Сэбэр хүгшэн сэб сэбхэн гэшхэлжэ, сэгээ дуу барина. Буурал сагаан толгойтой Буушаан үбгэн байра дээрээ һарабшалан байжа хараад,—«Хараха үзэхөөр оборшье һаа хүбүүгээ дуугаарнь танибаб»—гэжэ һалгануур хоолойгоор таһаг—нютаг хэлээд, баатар хүбүүнэй баруун гарые батаар бариба.

—Хүндэтэ айлшамнай, гэртэ орожо хүндэдэ һуугыт!—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Александров урин дохин байба.

Баабайнгаа бариһан олон сонхотой һаруул дулаан гэр турада орожо, баруун тала барин баатар янзаар һууба. Хана бүри вождьнорой портредууд жэрыжэ харагдана. Һаруул сонхо бүхэндэ ялбама сагаан хүшэгэнүүд үлгөөтэй. Үндэр һайхан стол дээрэ өөхэн шара зула шатана. Шагайта ууса шанагдажа, шарахан зөөхэй шаршаганан, хүншүүхэн үнэр хангалтана. Хониной хоёр төөлэй хойно-хойноһоо урилдан ерэжэ, баатар хүбүүнэй үмэнэ баярай ёһоор баригдаба.

Ямаршье хатуу шэрүүн дайнда бахардажа үзөөгүй юм аад, харин мүнөө баярлаһандаа бахардаһан шэнги болобо. Түрүүнэй түүхын ёһоор, төөлэй хүндыень төө һахалтай үбгэдтэ бариба. Аягатай арза альган дээгүүр дамжажа, аха дүүнэрээрээ андалдан амһалсана. Хундага соохи мэлмэрхэн хурган дээгүүр гүйжэ хотойжо һууһан худагынадаар һэлгэн һэдхэн бариба...

Хорин дүрбэн жэл соо алдарта Улаан Армидаа алба хэһэнэйнгээ тухай, хариин харатан дайсаниие даралсаһанайгаа тухай, арбан хүнөөр тэнтэй аягдан зугаалан, колхозниг уудаараа хонон үнгэн хөөрэн байба...

* * *

Энэ 1946 он Илья Васильевич Балдыновай наһанда мартагдашагүй жэл болохонь. Мүнөө Илья Васильевич өөрөө ба мүн хамта тэрэнэй түрэл нютагаар... хабтар ехэ баяртай саг үзэжэ б... Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэ... тэ колхозой колхозниг ууд, Түн... МТС-эй хүдэлмэришэд ба албан... СССР-эй Верховно Соведтэ депутад... дидатура дэбжүүлхэ тухай асу... хамтынгаа суглаан дээрэ зүбшэн ... бурят-монгол арадай үнэн шударг... бүүн Балдынов Илья Васильевичы... нэрлэһэн байна.

Балдынов болбол бурят-монгол ... хэдэн олон хүбүүд басагадтал ... тябриин Революциин, советскэ ... ашаар хүл дээрээ гаража, хү... болбосорһон хэдэн олон хүнүүдэй ... ниинь гээшэ. Урдань баяд ноёдой ... адуулжа ябатараа советскэ шэнэ ... ланта хүхюун байдал байтуулхын ... зоримгойгоор тэмсэжэ, мүнөө бүхы ... скэ Союз соо алдар солотой б... Балдынов генералай ябаһан ябада... лаа манай Бурят-Монгол ороной ... ехээр хүгжэһэниинь харуулна.

Арад зоной гүн дундаһаа г... арад зондоо ами наһаараа шүтэнги ... хүнүүд советскэ засагай Верховно ... до һунгагдадаг гээшэ. Иимэл ... Эсэгэ оронойнмай эгүүрнэ мүнх... тануудые түрүүлжэ асарһан ... Иимэл хүнүүд Эсэгэ ороноо улам ... баян ба бата бэхи болгожо, улад ... ажабайдалые улам бүри хүхюун ... болгожо шадаха байна. Тиимэл ... манай советскэ арад иимэл эрхим ... хүнүүдые СССР-эй Верховно ... һунгажа эльгээдэг гээшэ.

Илья Васильевич Балдынов бол... зоной энэ ехэ найдабариие Эсэгэ ... хамгаалгын дайнай үедэ ами наһ... даланггүй тэмсэжэ гараһандаа ... дүүргэхэнь сохом лабтай. Тиимэ ... энэ эрхим хүбүүн Илья Васильеви... дыновайнгаа түлөө голосуудаа ...

Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат, манай Эхэ ороной эрхим патриот

Клавдия Ивановна ГОМБОЕВА-ЯЗЫКОВАГАЙ

түлөө өөһэдынгөө голосуудые бултааран, нэгэн хүн шэнгеэр, үгэе!

АРАДАЙ ДУНДАҺАА УРГАН ГАРАҺАН АРТИСТКА

К. И. Гомбоева-Языкова хадаа үнэхөөрөө арад зоной дундаһаа [illegible] гараһан артистка байна.

«Зол Жаргал» гэжэ зүжэгтэ артистка К. И. Гомбоева-Язы[кова] хадаа Зол Жаргал боложо дуулана. Энээнһээ гадна «Баяр» [х]үгжэмтэ драмада Булган басаганай гоё һайхан дуунуудые [...]гар үндэр шадабаритайгаар дуулаһыень театр харагшад [...]аан һанажа ябаха юм. Мүн бурят-монголой искусствын [...] болоһон декадада «Энхэ-Булад Баатар» гэжэ оперодо [...] Гоохоной ролине дуулалсаа бэлэй. Декадын түгэсхэлэй [...]ртэ композитор Морошкиной зохёоһон арадуудай Агуу[ехэ] [...] нүхэр Сталиндa зорюулһан кантатада соолo дуулаа. Де[...] хабаадалсаһан ба тэрээндэ шэн габьяа харуулһанайнтаа «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан бай[на].

Манай театрта харуулагдаһан «Евгений Онегин» ба «Фауст» оперануудта К. И. Гомбоева-Языковагай шадабари мэргэ[жэл] ургалта үлэмжэ ехээр харагдаба.

Манай республикын залуу оперно искусствын шадабарита [...] нэгэн болохо энэ нүхэрые СССР-эй Верховно Соведэй [депу]тадай кандидат болгоһоные дуулажа баясабабди.

Манай республикын габьяата артистка К. И. Гомбоева-[Язы]ковагай өөрынгөө юрэнхы ба театральна һуралсалаа дэбжүүл[...] түлөө үдэрһөө үдэртэ оролдон тэмсэдэг дээрэһээ харахада [...] харюусалга ехэтэ ажалдань тохёолдоһон ямаршье бэр[хэ]шэнүүдые дабажа шадахань элирнэ.

Өөрынгөө инаг ажалда айхабтар нарин нягтаар ба оролдолго[той]тойгоор хандадаг энэ нүхэр болбол түрэл бурят-монгол [ар]адһаа этигэл найдабарие һайнаар дүүргэхэ гэжэ би най[дана].

Н. БАЛДАНО,
РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша

ГАЙХАМШАГТА ЗАМ

К. И. Гомбоева-Языкова болбол хүдөөгэй уранһайханай кол[...]һээ дэбжүүлэгдэжэ, гүрэнэй театрта ерэһэн байна.

Энэ артистка хадаа манай театрта бурят-монгол ба ород хэ[лэн] дээрэ харуулагдаһан хэдэн оперонуудта болон «Баяр» хүгжэмтэ драмада гол рольнуудые дуулажа, шагнагшадта [...] мартагдашагүй гүнзэгы образуудые гаргажа шада[һан] байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ өөрынгөө [...] репертуарые хэдэн һайнууд дуунуудаар баяжуулаа. [...] Эсэгэ оронойгоо болон Улаан Армиин тухай дуунууд [...] Тиимэһээ эдэ дуунууд хүн зоной сэдьхэл хүдэлгэжэ, арад [...] габьяата хэрэгтэ зоригжуулан дуулаһан байгаа.

[...] энэ жэлнүүд соо нүхэр К. И. Гомбоева-Языкова [...] госпитальнуудта болон сэрэгэй частьнуудта ниилээд олон [кон]цертнүүдые үнгэргэлсөө. Забайкальска болон Дальне-[восточно] фронтнуудта уранһайханай бригаданууд хоёр удаа [...]тэндэ илангаяа ехэ амжалтатайгаар дуулаа бэлэй.

К. И. Гомбоева-Языкова болбол удха маягаараа тэрээнэй [...] талант болон онсо шадабарида дүтэрхы Даргомыжскиин [«Русалка»] гэжэ оперодо Наташа боложо дуулахаар мүнөө үедэ [...] байна.

К. И. Гомбоева-Языкова хадаа творческо тон бэлигтэй ар[тистка] болоно. Оперын артисткада байха ёһотой гол шухала [...]: нарин гоё дуун, уян зөөлэхэн хоолой болон [...] талант ба хүгжэм шудалха һонор оюун бэлиг бии.

Эрхим артистнарай нэгэн болохо К. И. Гомбоева-Языкова [...] тэрээние хүгжүүлһэн өөрынгөө театрта болон инаг [искус]ствынгаа хэрэгтэ халуунаар дурладаг байна. Гансахан лэ [...] оролдолгонь ба өөрынь анханай эдибхи шадабаринь [...] энэ зэргэ амжалтануудые түйлахадань гол һуури болоо [...].

П. М. БЕРЛИНСКИЙ, БМАССР-эй арадай артист, композитор.

БМАССР-эй габьяата артистка К. И. Гомбоева-Языкова

БИДЭНЭР ГОЛОСУУДАА ҮГЭХЭБДИ

Би хадаа Клавдия Ивановнае бага наһанһаань хойшо һайн мэдэхэ байнаб. Манай Хоринн аймагай үгытэй шадалтай таряашан Иван Языков гэгшын бүлэдэ түрэһэн байгаа. Клавдия Ивановна бүри жаахан байхадаа дуу дуулаха ба хүгжэмөөр наадаха дуратай басаган байгша һэн.

Энэ һургуулида һуража ба мүн библиотекареэр хүдэлмэрилжэ байхадаа олониитын хэрэгтэ эрхимээр хабаадалсаһан ба мүн дурлаһан хэрэгээ орхёогүй, тэрэнээ улам саашань үргэлжэлүүлһэн байгаа. Уранһайханай самодеятельностиин кружогуудай хүдэлмэридэ эдибхитэйгээр хабаадалсажа ябагша һэн.

Удаань Улан-Удэ ерээд, театрально-хүгжэмэй училищада һуража байхадаа, Клавдия Ивановна искусствын хэрэгтэй хуби заяагаа холбохо гэжэ шиидэһэн дээрэһээ мүн театрын хүдэлмэридэ хабаадалсадаг байгаа.

Клавдия Ивановна хадаа хэды залуухан байбашье шэн зоригтойгоор оролдолго ба эдибхи гаргажа, колхозник басаган байһанаа тон богонихон саг соо профессиональна артистка болон ургаһан байна гээшэ.

Ингэжэ ябаха зуураа, өөрынгөө шадабарие улам хүгжүүлжэ театрын эрхим оперно дуушадай нэгэн болоһон байгаа. Тиихэ зуураа Клавдия Ивановна хадаа «Энхэ-Булад Баатар» оперодо Арюун Гоохоной, «Евгений Онегин» гэжэ оперодо Татьянын, «Фауст» гэжэ оперодо Маргаритын, «Баяр» гэжэ зүжэгтэ Булганай ролине ба мүн бусад ехэ ехэ зүжэгүүдтэ гол, ехэ роль наадажа олониитэдэ үзэгдөөгүй ехэ хүндэтэй болоһон байна.

Бурят-Монгол республикын правительство Клавдия Ивановнагай амжалтые эрхимээр сэгнэжэ, тэрээндэ БМАССР-эй габьяата артистка гэһэн нэрэ зэргэ олгоһон юм.

Бурят-монгол арадай дундаһаа ургажа гараһан эрхим басагаяа СССР-эй Верховно Соведэй депутат болгон һунгахадаамнай манай найдабарие хүндэтэйгөөр дүүргэжэ шадахал байха.

Клавдия Ивановна Гомбоева-Языковагай түлөө голосуудаа үгэхэбди.

Д. БАЗАРЖАПОВ, Хоринн аймагай Ашангын һомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ТОН ТААРАМЖАТАЙ КАНДИДАТ

Манай дунда творческо дүршэл мэргэжэлээ олоһон ба бидэнэртэй хамта хүдэлжэ байгаа артистка К. И. Гомбоева-Языкова СССР-эй Верховно Соведэй депутадай кандидат болгон дэбжүүлэгдэһэн байна. Энэ ушарые манай коллектив тон ехэ баяртайгаар хүлеэжэ омгорхон баясабабди.

Нүхэр К. И. Гомбоева-Языковагай театрта хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын үдэрһөөнь хойшо би тэрээнтэй хамта хүдэлһэн байнаб. 1940 ондо Москвада болоһон бурят-монголой искусствын декадын бэлэдхэлэй үедэ болон тэрээнһээ хойшонхи саг соошье нүхэр К. И. Гомбоева-Языкова болбол өөрынгөө хүдэлмэридэ айхабтар бодомжотой наринаар хандадаг байна. Тиимэһээ энэ богонихон саг соо творческо талаараа ниилээд ехээр ургажа шадаа.

1944 ондо К. И. Гомбоева-Языкова манай коллективтэй хамта Дальневосточно хизаарта ябажа наадануудые харуулха гастрольнуудта хабаадалсаа.

Өөрынгөө дуулаһан ород арадай болон бурят арадай дуунуудые тон ехэ сэдьхэл хүдэлгэмэ уран мэргэжэлтэйгээр дүүргэжэ шададаг байна. «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драма соо Булган нэрэтэй бурят залуу басаганай аяг зан, сэдьхэл зүрхэнэй уйдхартай ба баяртай байдалнуудые гайхамшаг шадабаритайгаар харуулаа.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадай кандидатта дэбжүүлһэн түрэл арад зонойгоо энэ ехэ найдабарие манай арадай эрхим басаган, бурят-монголой искусствын мэргэжэһэн мастернуудай нэгэн К. И. Гомбоева-Языкова нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ шадаха байха гэжэ би найданам.

Н. ПЕТРОВА, БМАССР-эй габьяата артистка.

Д. Чернинов.

ЗОЛ ЖАРГАЛ

[...] мүрэн аяар холо Яруунын холбоо [...]нуурнуудһаа эхи абан, бэрууб [...]гэтэ Хоринн үргэн тала дээгүүр [...] сагаан утаһаа татана. Хэдэн [...] мянган жэл соо элбэг уһаяа эгэшэ [...] Сэлэнгэдээ шудхан шудхан байнаб.

[...] мүрэн! Урдын хаанта хархис са[...]ранхы мушхаг байдалые һанаад [...].

[...] мүрэн! Хэлыш мандаа: арбаад [...] сэнгээр наймаан боложо, дурагүй [...] хүсөөр халамда асаруулһан хэды [...] басагад бэрээд шинии эрьедэ ерэжэ [...]нгөө оёоргүй гунигые тараан [...] һэм? Уйлхар гашуулалта дуу[...] алтан шинии миралзан байгаа [...] ниилэн байгаа һэн! Эрхэгүй [...] байдал ба бүхэли наһан соогоо [...] зоблонгой захагүй дээрэһээ, хэ[...] эхэнэрнүүд нюдэнһэйнгөө гашуун [...]һоор шинии тунгалаг үгые дабһа[...] байгша һэм, хэлыш!

[...] мүрэн! Мүнөө харыш, манай орон [...] Сталинска Конституциин наран [...]. Урда сагта сүлөөгүй, хашалан [...] ба харанхы соо нэрбэгэн ябаһан [...] зон алдарта эрхээ оложо, ара[...] засаг түрын газарта һунгагда[...] байнал, баярлыш!

[...] мүрэндэ хойто талаһаань Анаа [...] шулхаһан газарта урда сагһаа хой[...] хэдэн айл һуудаг юм һэн.

[...] нютагта эртэ сагһаа хойшо Хо[...] арба нэгэн эсэгэ буряад зоной бүхы [...] сүлөөе доншон хэрэгы ахалагша [...] тайшаагай гарта хуряан байһан [...] Дүүмэ гэжэ байдаг юм һэн.

[...] ноёдто хүндэлэн үгэ хэлэһэнэйн[...] түлөө гү, али һүүлиинһээ зөөри ма[...] һанда оруулаад, доенхоёо түлэжэ [...] болиһонойнгоо түлөө гү, али [...] хүн һаа хүсөөр асарһан халамһаа [...] болиходоо түрхэмүүдтээ бодхуултажа [...] түлөө хүл гараа молон ко[...] хөшүүлагдаад, улаан бургаа[...] хюргаа сохюулхаяа хүлеэжэ, Дүү[...] газаа шошорэлдэн хэбтэһэн хүнүү[...]дые харахадаа, тэндэхи үбгэн Иван Языков өөрынгөө улаан сурба үхибүүдэй ерээдүйн хуби заяае һанажа, зүрхэнииинь шуһаар адхардаг байгаа бэшэ аал?

Мянга юһэн зуун душэн зургаан оной гарахада, минии хүбүүд Эсэгэ ороноо эрэлхэг баатараар хамгаалһанай түлөө олон тоото орден медальнуудые үбсүүн дээ яларуулан ябаха юм гэжэ үбгэнэй һанаанда хаанаһаа орохо бэлэй!

Алтан дэлхэй дээрэ амиды мэндэ ябахын анха түрүүшын шанга дохёое согто шанга бархиралгаараа үлгы сооһоо һаяхан үгэһэн Клава басагамни, алад саанаа ошоходоо ирагуу һайхан хоолойгоороо, илдам гүнзэгы сэдьхэлөөрөө арад зонойгоо баярай хүгжэм бадаруулхаһаа гадна, олон түмэнэй зүгһөө засаг түрынгөө эгээ дээдэ газарта һунгагдажа болохо юм гэжэ хаанаһаа Языков үбгэнэй һанаанда орохо бэлэй! Харин өхэнэр хүнэй өрхэгүй муухай хуби заяан эдэлэнхээр түрөөшьегүй һааш дээрэ һэн ха лаа, гэжэ һанажа байгаа магад бэшэ гү?

Теэд удаашьегүй Агуу ехэ Октябрьска революциин наран мандажа, ашата ехэ Ленин—Сталинай һайхан туяан харанхы маные намнан зайлуулжа, манай орон дэлхэйе гайхамшаг үзэсхэлэн болгоо бэлэй.

Клава Языковагай бага наһан манай совет үе соо үнгэрөө. Арба наһатайдаа пионерэй улаан галстук зүүгээ.

«Хүдэлмэришэн зоной хэрэгэй түлөө бэлэн бай!»—гэжэ пионервожатыйнгаа хэлэхэдэ, мэнэ һаяхан ташганаса энеэжэ үеынгөө үхибүүдээр солбон хүхюун шуулдажа байһан Клава басаган гэнтэ зогсон ёһолжо: «Хэзээш бэлэн!» гэжэ харюу үгэхэдөө, харахан нюдэнүүдтэнь согой ошон бадаржа, энэ хоёр үгынгөө гүнзэгы ехэ удхые мэдэжэ ябаһанай тэмдэг гарадаг бэлэй.

1929 ондо Хоринн долоон жэлэй һургуулине дүүргээ юм. Тэрэ үедэ Клавын наһанай ябадал соо онсо шухала болоһон зүйл гэжэ юу байхаб даа.

Үеынгөө залуухан басагадаар үйлсын дунгуур хангюурдан дуулажа, Хоринн үргэн талые зэдэлүүлэн сурьатуулжа ябахадань, Клавын ирагуу хонгёо хоолой илгаран гансаараа гаража, холо дүтэ ябаһан хүнүүд, һанажа бодожо ябаһан юумэеэ гэнтэ мартажа, зэдлүүдгүй зогсон шагнаархажа байдаг ушар али олон байгаа бэзэ.

Хожомынь Клава хэдэн жэлдэ Хоринн аймагай библиотекые эрхилжэ, эрдэм наукада үнэн зүрхэнһөө шармайн оролдогшодто ном дэбтэр түхөөн үгэжэ һуухадаа олон юумэ бододог һэн. Аха дүүнэр олон, абань үбшэн хэбтэриин! Саашадаа һургуулида ябаха хэлышье ехэ хүсэл зориг байбашье, арга байхагүй. Теэд, Клава тэндэ миин һуугаа бэшэ! Тэрэ үедэ, сүлөөтэй сагтаа, үдэр һүнигүй ном уншаха халуун шанга абьяас зүрхэ сэдьхэлыень эзэлээ һэн. Хэдэн олон гайхамшаг һайхан номуудые тэндэ уншажа гарааб?

Ганса номууд бэшэ! Нютагайнгаа залуушуулай уранһайханай хүсэлгэнүүдые оройлон, Клава болбол хүгжэм, дуун, наадан ба зүжэг табилгын кружогуудые эмхидхэн хүтэлбэрилдэг байһан юм. Гитара, мандалинаар наадаха ба дуу дуулаха талаараа бэшэнһээ бархэ мэргэн байһаниинь эндэ хэлээд яалайб. Одоол тэрэ үедэ уранһайханай зүйл гээшэ ямар ехээр хүн зоной зүрхэ сэдьхэл эзэлэн, баяр гунигай халуун мэдэрэлээр сорьён шададагые Клава һайн ойлгоһон байна.

1939 оной зун республикын олимпиада дээрэ Языкова болбол өөрынгөө самодеятельностиин кружогтой хамта үндэр ехэ шанда хүртэһэндэнь гайхал юу байхаб.

Тэрэ үедэ Клавдия Языковагай гайхамшагта дууша байһаниинь одоол һая шалгаржа эхилһэн байна.

* * *

1940 оной октябрь һара. Түрүү сэдьхэлтэ хүн түрэлтэнэй ухаан зүрхые татан эзэлэн байгаа столица Москва. Академическэ Ехэ театрын алтан ярусууд хэдэн зуун дэнгүүдэй гэрэлдэ үнгэ бүриин һолонго татана. Хэдэн мянган хүнүүд хүшэгын нээгдэхые хүлеэн амяа татан һуунад.

Тэрэ үедэ манай бурят-монгол искусствын декада Москвада боложо байгаа һэн.

... Гэнтэ дэнгүүд унтаржа, хүшэгэ нээгдэнэ. Хаража һууһан хэдэ мянган хүнүүдэй сээжын оёорһоо гайхал баярай абяан нэгэн доро гарана. Сценэ дээрэ миралзан байһан Байкал далай, аладай саана алтан угалза Саян уулын саһата орьёл мундарганууд, һуужа байгаашадые холын үзэсхэлэн Бурят оронදо асархадал гэнэ. Олон тоото элдэб янзын хонгёо гоё инструментнүүдэй дуу ниилүүлһэн оркестр наяран орохотой адли, жагсан байһан олон дуушадай дундаһаа нэгэ эхэнэрэй ирагуу хонгёо хоолой эгэшэглэн дуулахань хүн зоной шэхэнэй шэмэг боложо байһан бэлэй.

Энэ хадаа Клавдия Ивановна Языковагай хоолой мүн.

Клавдия тон түрүүшээр үзөө хараагүй һүр жабхалантай байдалай үмэнэ бага бахардан, зүрхэниинь түг-түг сохилжо, үе мүсэнь шэшэргэнэн алдажа байбашье гэнтэ сэхэлдин зориг орожо, улам бүри зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ һайханаар дуулажа орноно.

Гэнтэ харан гэһэнь, урдахань дүтэшэг Сталин, Молотов, Калинин, алдарта мэргэн хани нүхэдөөрөө хамта һуужа байһание Клава һаял харажархибо. Үдэр бүри портрет зурагыень хаража ябахадаа энэ Агууехэ хүнэй инаг танил шарайнь хүн бүхэнэй сээжын оёорто халаглаһан байбашье, харин мүнөө иимэ дүтэхэнһөө бодото һайхан галта шарайень харахадаа хэнэй сэдьхэл хүдэлхэгүй гээшэб! Манай үргэн ороной орьёл мундарга дээрэ мүнхэ наран мэтэ мандажа, хамаг зондо баяр жаргал илалта амжалтануудые асаран түгөөжэ байһан хүн өөрөө һуунал! Ингэжэ һанан сасуу Клава агшан зуура бүхы юумэеэ мартажа, хамаг һанал бодолынь ганса тэрэ гайхамшагта мэргэн багша тээшээ зорюулагдана.

Сталин болбол дууша басаганай бага зэргэ бахардан татаһаниинь дары ойлгожо, Клавын зүг тээшэ эсэгын һайхан энхэргэн дулаанаар мушэмэлзэн: «Зориг оро даа!»—гэһэн мэтэ байгаа юм.

Сталин багшамни намайе обёороо!»—гэһэн һанал баярай халуун охёор Клавын зүрхэ сэдьхэлые сорьёжо, хизааргүй зол жаргалай мэдэрэл ухаан сэжэ дотороынь бадаран ирагуу һайхан хоолойнь бүри ехэ солгёон болоо һэн.

Бурят арадай зол заяагаа олоһон тухай баярай дуун хүгжэм микрофоноор дамжан, Коминтернын нэрэмжэтэ радиостанциһаа бүхы дэлхэй дээрэ таража байгаа бэлэй.

Түрэл Улан-Удэдээ бусахадаа, Клавдия Ивановна Языкова болбол оперно искусствын дээдэ шатада гарахын түлөө оролдосотой шангаар өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлжэ ороһон байна.

Тон түрүүн «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драма соо Булган басаганай ролине шадабаритай мэргэнээр наадажа харуулһан ба «Энхэ-Булат-Баатар» гэжэ оперо дотор Арюун Гоохоние гайхамшаг һайнаар дуулан гаргаһан байха юм.

Удаашьегүй Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилээ һэн. Тэрэ гэһэн хэсүү бэрхэ жэлнүүд соо советскэ хүн бүхэн: «Бүхы юумэеэ фронтын түлөө, бүхы юумэеэ илалтын түлөө!»—гэһэн Сталинай лозунг доро хүдэлмэрилжэ байгаа һэн.

Тэрэ жэлнүүдтэ хүн зоной зүрхэ сэдьхэлые шэн зоригоор бадаруулха хэрэгтэ дуу хүгжэм, зүжэг, балет ба бусад уранһайханай зүйлнүүд гайхамшаг ехэ удхашанартай болоһон байна.

1941 оной үбэл Бурят оронойнгоо саһата сагаан тала, хушата гүн тайга, орьёл үндэр ууланууды дабан, зарим газарта ябган нюсэгөөр хүлдэжэ ябаад, Клавдия Языкова хүдөөгэйнгөө олон түмэн колхозниггуудта уранһайханайнгаа дээжыень харуулалсаһан байна. Ленинэй ордентой хүгжэмтэ-драмын театрын нэгэ бүлэг артистнар Хори, Яруунын олон тоото колхозуудаар ябажа ерэһэн байгаа Тэдэнэй дунда Языкова ябалсаа һэн.

Мүнөө Хори, Яруунынхин алдарта басагаяа СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлбэ.

Клавдия Ивановна Языкова болбол һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн олон хүгжэмтэ зүжэгүүд соо, оперонууд соо өөрынгөө гайхамшаг мэргэжэл ба ирагуу һайхан хоолой болон гүн һайхан оюун бэлигээ харуулжа шадаһан байна. Тиимэдэ дууша Языковада Бурят-Монгол республикын габьяата артисткын нэрэ зэргэ олгогһон байха юм.

1942 ондо ород арадай агуу ехэ композитор Чайковскиин «Евгений Онегин» гэжэ оперо табигдажа тэрэ оперын гол героиня Татьянын ролине Языкова наадахадаа, түрүүшын акт соо—гуниг түгэлдэр, даруу номгон зантай ород басагадай образые сэдьхэл хүдэлгэмэ илдам зохидоор харуулаад, харин һүүлшын актда-омог түгэлдэр, һүр жабхалантай Графиня болоод ябаһаниинь ямар ехэ шадабаритайгаар наадажа гарғааб даа!

Иёлондо, Гунogой «Фауст» гэжэ оперо соо Маргарита боложо наадахадаа, тэрэ сэдьхэл уяруулма трагическа образыень харуулан наадажа байхадань Клавдия Языковагай гүнзэгы зүрхэнэй оёорһоо халуун сэдьхэлэйнь ошондо дулаасан гараһан дуу хүгжэмэй эрхэ мэдэл доро ороод һууһан хүнүүд сэдьхэлээ хоһолон, нюдэнэйнгөө нёлбоһо дуһалуулан һууханъ али олон байгаал.

Мүнөө үедэ манай габьяата артистка болбол Драгомыжскын «Русалка» гэжэ оперо дотор Наташа боложо наадахаяа бэлдэжэ байна.

1946 оной январиин 5-ай үдэр болбол Клавдия Ивановна Языковагай наһан соо гайхамшаг дурасхаалта үдэр болон ороол. Энэ үдэр Языкова болбол Хоринн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ түрэл колхозһоо: «Хори—Яруунын һунгуулиин округто СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутат болгон һунгагдаха зүбшөөлөө үгыт»,—гэһэн телеграмма абаһан байна.

Теэд, советскэ арадайнгаа энэ гайхамшаг эрхим басаганай түлөө, февралиин 10-ай үдэр Хори—Яруунынхин бултадаа нэгэн һаналаар дуу[...]э байхал.

Түрүү малшадай дуршэлые халан абагты!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гар талаһаа): 1. Байкало-Кударын аймагай «Коминтерн» колхозой һаалишан А. Печнина. 2. Хоринн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Д. Базаржапов. 3. Заиграйн аймагай Ново-Брянска сельсоведэй Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гахайн-товарна фермые даагша К. Афанасьев. 4. Заиграйн аймагай Доодо-Илькын сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ж. Бардуев. А. Поповой фото.

ХОНИДОО ТАРГАНААР ҮБЭЛЖҮҮЛХЭБДИ

Хони ямаа үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые манай фермэ һүүлэй хоёр жэл соо хэдо үлүүлэн дүүргэбэ. 1945 ондо бидэнэр үбһэ тэжээлээр хомор хэдэн бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, тэдэниие тэсэмгэйгээр дабажа, хони ямаа үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб 102 процент дүүргээбди. Мүн 1945 ондо абтаһан түлнүүд нэгэшье толгой хороогүй байна. Хони ямааднай ямаршье үбшэндэ дайрагдаагүй бүгэдэ эдүүр энхэ ба тобир тарган байха юм.

Фермын хонишод Дашима Ринчинова, Боролдой Линхобоева, Дулгар Очирова гэгшэд һайнаар харууһалагдаһан хониид ехэ ноохо ба һү, маха үгэдэг байһан хадань ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, зоотехническэ заабарие үдэр бүри сахидаг байна. Түрүү хонишон Ринчиновада ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 6 хонин үгтөө.

1946 ондо нэгэшье толгой хони һубайрүүлан хороонгүй гүрэнэй түсэб һурагүй үлүүлэн дүүргэжэ, тэдэнһээ абтаха ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө манай фермын бүхы хүдэлмэрилэгшэд шуүд түргэн ажаллажа байнхай. Бидэнэр үбэлжэлгые гарзагүйгөөр үнгэргэхэ, шэнэ түлнүүдые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, нэгэшье толгой хороохогүй гэһэн шухала зорилготойбди. Энээниие бэелүүлхын түлөө хони ямаадаа һайнаар адуулан, харууһалжа, үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ байһамнай һэжэггүй.

Л. БАЗАРОВ, Бичурын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-э даагша.

Тэжээлээ нормын ёһоор гаргашална

1945—46 онуудай үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлые арбилха тухай Иволгын аймагай «Авангард» колхоздо ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Тэжээлые байгуулагдаһан нормын ёһоор гаргашалхын түлөө энэхи малшад барандаа оролдодог юм. Түрүүшын һарануудай дүнгөөр эндэхид колхозой правленеэр байгуулагдаһан нормые шангаар сахиһан байба. Малай тэжээл зүбөөр гаргашалха ябадалдань колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Гольский үдэр бүриин туһаламжа үзүүлэт байха юм.

Малаа һайнаар харууһалжа, үбһэ һоломоёо нормын ёһоор гаргашалһанай ашаар, энэ колхоз 1945 оной декабрь соо 500 центнерһээ дээшэ тэжээл арбилһан байна. Мүнөө малынь дунда ба дундаһаа дээшэ шадалтай.

«Авангард» артелиин малшад адуу малай үбэлжэлгын үедэ ниимээр ажаллажа, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалистическэ мүрысөөндэ оролсохоёо бэедээ абаһан уялгануудаа үнэн хэрэгүүдээр дүүргэжэ байна.

Д. БАДМАЕВА.

Республиканска выставкомдо

Курумканай аймагай выставкомой зууршалгаар, доро дурсагдаһан түрүү колхоз, малажалай фермэ ба түрүүшүүлдэ дипломуудые олгохо гэжэ республиканска выставком тогтообо:

НЭГЭДЭХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ МҮНГЭН ШАН ҮГЭЛГЭТЭЙГӨӨР:

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо. Тус колхоз малажал хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб адуу морёор 105 процент, эбэртэ бодо малаар—106.4 процент, хони ямаагаар 112,5 процент дүүргэһэн, малай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, малажалай продуктнуудые тушааха талаар гүрэнтэйгөө бүримүһэн тоосоһон байха юм.

Эрдынеев Очир Эрдыниевичтэ—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой моринойтоварна фермэдэ. Тус фермэ түл абаха түсэбөө 141 процент дүүргэжэ, 1945 ондо адуу мори үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб 121 процент дүүргэһэн, үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхэһэн байна.

Цыренов Ринчин Цыреновичтэ—Сталинай нэрэмжэтэ колхозой мориной-товарна фермые даагша.

Бодиева Духанда—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 23 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень бүрин бүтэнөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

ХОЕРДОХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ МҮНГЭН ШАН ҮГЭЛГЭТЭЙГӨӨР:

Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо. Тус колхоз малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб адуу морёор—105.8 процент, эбэртэ бодо малаар—105,8 процент, хони ямаагаар—100.5 процент дүүргэһэн, адуу малһаа абтаха ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, малажалай продуктнуудые тушааха талаар гүрэнтэйгөө саг соонь тоосоһон байха юм.

Гулгенов Цыденжапта—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна нэгэдэхи фермэдэ. Тус фермэ эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ түсэбөө—104,5 процент, түл абаха түсэбөө—110.5 процент, үнеэдые ороондо оруулха түсэбөө—111,8 процент дүүргэһэн байна.

Раднаева Дарима Цыреновнада—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермые даагша.

Любовникова Екатерина Андрияновнада—«Октябрь» колхозой һаалишан. 10 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, 500 литрын орондо һаамхай үнеэн бүриһөө 1063 литр һү һааһан байна.

Ухинов Радна Бухаевичтэ—Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуушан. 11 гүү түрүүлжэ унагадыень хоролтогүйгөөр тэнжээгээ.

Гатапова Дулма Рабжыновнада—«Ленинская Искра» колхозой хонишон. 124 ямаанһаа 172 эшэгэ абажа хоролтогүйгөөр ондо оруулһан, хөөбэр һамнаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Цыренова Маскар Даниловнада—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 16 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һаамхай үнеэн бүриһөө 400 литр һү һаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Сандакова Цыцык Сандановнада—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 16 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень бүрин бүтэн байлгаһан, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн, бүхы үнеэдээ ороондо оруулһан байха юм.

Рабданова Цыцыгма Ринчиновнада—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 17 үнеэ түрүүлжэ, тугалнуудыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн бүхы үнеэдээ ороондо оруулһан байна.

Аюшиева Цырема Цыреновнада—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 18 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Цыцыкова Пагма Гулгеновнада—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 21 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Степанова Бабка Степановнада—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 18 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень хоролтогүйгөөр ондо оруулһан, 400 литрын орондо һаамхай үнеэн бүриһөө 455 литр һү һаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Аюшиева Дари Эрхитуевнада—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 87 хониноо 103 хурьга абажа, нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, 2 килограммай орондо хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,0 килограмм ноохо хайшалһан байна.

Хубучинов Надмит Дылыковичта—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой адуушан. 43 адуу хоролтогүйгөөр ондо оруулһан ба 25 гүүнһээ 17 унага абажа, бүрин бүтэнөөр тэнжээһэн байха юм.

Галсанова Бальжима Санжиевнада—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 15 үнеэ түрүүлжэ, түлнүүдыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн, бүхы үнеэдээ ороондо оруулһан байна.

Батуева Цыжидма Цыреновнада—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 15 үнеэ түрүүлжэ түлнүүдыень бүрин бүтэнөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Цыденова Эржимада—Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 88 хониноо 99 хурьга абажа хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, ноохо хайшалха түсэбөө 100 процент дүүргэһэн байна.

ТҮНХЭНЭЙ ТҮРҮҮ КОЛХОЗ

1945 ондо адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы хабаяа элсүүлһэн Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ артелиин членүүд малажалаар аймаг соохи түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсаһан байна. Энэ колхозойхид нёдондо жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхын зорилгоор, 1944—45 онуудай үбэлжэлгэдэ эрхим бэлэдхэл хэһэн ба тэрэниие амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ хамсынгаа шамажа оролсоһон байха юм. Тэрэнэй ашаар, эдэнэр малажалые хүгжүүлхэ түсэб адуу морёор—100 процент, эбэртэ бодо малаар—101,6 процент, хони ямаагаар—108.7 процент дүүргээ. Гүрэнэй түсэбые түрэл бүриин малаар үлүүлэн дүүргээд ба малажалай продуктнуудые тушааха талаар гүрэнтэйгөө бүримүһэн тоосоод байхадаа, энэ артель колхозниүүдай ажалта үдэр болон ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 71 тугал, хурьга, 69 хони үгэһэн байха юм.

Хониной-товарна фермэ (даагшань нүхэр Тонтоев) колхоз соо эгээл һайн тээпэ тоологдодог юм. Энэ фермын хонид соо туража шадалгүй болоһон һүрэгүүд үгы, булта тобир тарганууд байна.

Фермын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ түл абажа эхилээ. Түрүү хонишон Долгор Тырхеева гэгшэ 1945 оной декабрь соо 129 толгой хурьга абаад, бүгэдыень эдүүр энхээр ба хоролтогүйгөөр тэнжээжэ байна. Нүхэр Тырхеева өөрынгөө ажалда үнэн сэхээр хандадаг эрхимүүдэй нэгэниинь юм.

Дурсагдагша фермын хонишод үбһэ тэжээлые гамтайгаар гаргашалхын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абадаг байна. Хонишон бүхэн колхозой правленеэр хараалагдаһан тэжээлэй нормые сахидаг юм.

Һүнэй-товарна фермын 7 хүдэлмэрилэгшэд бодо болон нарай малые хоролтогүйгөөр ондо оруулһанай түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри абаа. Энэ фермынхид үбэлжэлгэдэ һайн бэлэдхэл хээд, малаа тарганаар харууһалжа байна.

Мориной-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд Ш. Оширов, Х. Батаров гэгшэд түрүү ажалаараа тусгаар шалгардаг юм. Эдэнэр 1945 ондо эрхим хүдэлмэриин түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон гурбан унага абаһан байна.

Малажалые хүгжүүлхэ талаар Түнхэн соо түрүүлжэ ябаһан Ворошиловай нэрэмжэтэ артелиин бүхы фермэ, гүүртэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд адуу малаа атар тарганаар үбэлжүүлхын, шэнэ түлнүүдые хоролтогүйгөөр тэнжээхын түлөө СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсонхой.

С. Д. САДЫЕВА.

МАНАЙ АГИТКОЛЛЕКТИВ ЮУ ХЭНЭБ

(Һунгуулиин 8 ба 10-дахи участогуудай агитколлективые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр П. П. Бэчириковтэй хөөрэлдөөн)

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэлэй партийно-политическэ ба агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри манай участогуудаар муу бэшээр ябуулагдажа байна.

Манай агитаторнууд энэ тон шухала политическэ удхашанартай хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ нэгэн хүсэлэнтэйгөөр өөһэдынгөө харюусалгатай ба хүндэтэй үүргэнүүдые дүүргэжэ байна.

Манай агитколлектив болбол городой 13 партийна эхин организацинуудһаа томилогдоһон 126 агитаторнуудтай.

Тэдэнэй оролдолгоор һунгуулиин дүрим тухай, Сталинска Конституци ба уласхоорондын оршон байдал тухай хамта 650 хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө.

Тус агитколлектив соо һунгагшадай дунда хүндэтэй ба нэрэтэй болоһон өрхим агитаторнууд яһала олон. Жэшээлхэдэ, нүхэр Алексеев ба Трухина (спецторг), Ченкировай (Энергосбыт) гэгшэд өөһэдынгөө даалгабарита участогууд дээрэ һунгагшадай баранайнь хабаадалгатайгаар 10—15 хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөөд байна.

Мүнөө, нүхэр Шмаков ба Бечириков хоёр агитаторнуудай 5 семинар үнгэргэжэ, энэ семинар дээрэ 110 агитаторнууд хабаадалсаба. Мүнөө үеын оршон байдалтай танилсуулха, агитаторнуудай шухала зорилгонууд, түрүү агитаторнуудай баян дүй дүршэлтэй бусад агитаторнуудые танилсуулха гэһэн асуудалнууд тэндэ хэлсэгдэһэн байна.

Тэрээнһээ гадна, манай агитколлектив болбол Сталинска Конституци ба һунгуулиин дүрим шудалха 5 кружогуудые эмхидхээд, энэ кружогуудта эрхим агитаторнуудые политическэ теоретическэ бэлэдхэлтэй 13 интеллигентнүүдые хабаадуулһан байнабди.

Манай агитаторнууд һунгагшадай спискые зохёохо хэрэгтэ, агитпункт, түхеэрхэ хүдэлмэридэ ехэхэн туһа хүргэһэнииень тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Баһа Бурят-Монголой газар нютагые шэнжэлхэ музей манай агитпункт дээрэ фотовитринэ ба выставкэ эмхидхэһэн байна. Энэ хүдэлмэридэ манай агитаторнууд халуун туһа хүргэбэ.

Гэбэшье, зарим партийна эхин организацинуудһаа томилогдоһон агитаторнууд тон муугаар хүдэлмэрилжэ байна. Жэшээнь, Улан-Удын Городской райкомһоо томилогдоһон агитаторнууд нүхэд Драгомирский ба Шекотова гэгшэд һунгагшадай дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаггүй байха юм.

Баһа участогуудаар агитпункт заһабарилха ба дулаалха гэһэн хүдэлмэриие хайша хэрэг орхиһон ушарнууд бии. Манай агитпункт түхеэрхэ ба дулаалха, электричествээр хангаха гэжэ Бурстройтрестэ (трестые эрхилэгшэнь нүхэр Майоров), энергосбытэ (эрхилэгшэнь нүхэр Лычагин) даалгагдаһан байгаа. Теэд тэдэнэр уялгаа дүүргэдэггүй, иимэ шухала хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандажа байнад.

Дутуу дундануудаа хары усадхажа, СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ үдэрые эмхидхэлэй ба агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэриие улам саашань һайжаруулан угтаха ёһотойбди.

Б. ДАНСАРУНОВ.

ТЕАТР

Хүүгэдтэ һайн бэлэг

(Эдир харагшадай театрта харуулагдаһан „Финист Ясный Сокол" гэдэг спектакль тухай)

Энэ спектаклиин удхые үсөөхэн үгөөр хэлэжэ болоно. Ородой амар амгалан наратай сэлмэг газарта хилэ зэха нэгэдэһэн тэрэ нэгэ гүрэн, тиимэ нэгэн орон байха юм. Тэрэ газар эзэмдэн дарлажа һууһан Карнаус гэдэг ехэ дошхон шэрүүн хаанай хэзээ нэгэтэ ородой газарта шунахайран нэбтэрхэ шуналтай байһыень элитэ хүлеэгдэнэ. Гэбэшье „Финист Ясный Сокол" гэдэ үльгэрэй ехэ асари хүсэтэй баатар ород зоной дунда байһан байгаа.

Тэрэнэй баруун гараараа зачгахадань баршадта дайсад шэнгэрдэг, зүүн гараа зангахадань зүг бүхэн тэсшэ тэрьедэдэг байба. Баатар түрэһэн тэрэ хүбүүе нуга дараха тиимэ бар хүсэн хаанашье байһангүй гэхэ.

Тэрэ дошхон хаан Карнаус ородой арад зониие ба тэрэнэй сэсэн ахалагша Финист Ясный Соколые илахын зорилготойгоор зэлбэ зэрлиг ба дууша мэхэтэй зарсанарые бэедээ татаба. Уран арга мэхэ болон һэшхэлгүй муухай ябуулгануудай эсэстэ хүсэтэй сэсэн гье һаа, амгалан тэнюун уужам далай һанаатай Финист Ясный Сокол мэхэлэгдэн, сладуулан гарта орно.

Финист Ясный Сокол хариин хаанай шорондо хорсохо үйлэ заяагүй байһан байгаа. Ородой ниилээд олон үльгэрнүүдтэ манай бурят-монгол арадай үльгэртэ халэгдэдэг Агуу Гоохон дүүхэй шэнги шадабари зоригтой Аленушка гэжэ Финист Ясный Сокол гэгшэтэй инаг дуранай холбоотой басаган бии байгаа.

Аленушка басаган мүнхын уһа асаржа, үхэһэн ахынгаа яһан дээрэ адхажа амидыруулдаг манай бурят арадай үльгэрэйхи шэнги, өөрынгөө инаг Финистын амиень абаржа барлаг богоолой хара гэнжэһээ мүлтэжэ абана.

Ами бэеэ абарагдаһан ба хариин хаанай ааша мэхые һайсахан мэдэхэ болоһон Финист Ясный Сокол ород арад зониие ударидан толгойлжо, Карнаус хаанай дарлалтада орһон өөрынгөө нангин газар орониие эсэслэн сүлөөлжэ, хэтын жаргалай алтан нара мандуулба.

Энэ зүжэг хадаа героическа үльгэрэй үндэһэн дээрэ таарулагдажа Н. Шестаковой зохёоһон ба манай республиканска хүүгэдэй Ород театрта харуулагдаба.

Энээниие харахада гансахан лэ багашууд бэшэ, мүн ехэшүүлдэшье айхабтар һонирхолтой байхаһаа гадна, өөрынгөө хүмүүжүүлэн болбосоруулха шадалаар ниилээд үндэр шатада байна гэхэдэ зохино.

Энэ пьесые режиссер А. Б. Горев табиба. Режиссер болбол үни удаан һанагдаха эли тодо зүжэг болгохо тон харюусалгатай ба шухала уялгаяа һайнаар дүүргээ гэжэ тэмдэглэ[...] тай.

Наадаһан артистнарай ду[...] Жуков илангаяа ехэ шадаба[...] нэл харуулаа. Зүжэгэй гол [...] хо Финист Ясный Сокол гээ[...] салга ехэтэ ролиие артис[...] һайнаар наадаһые тэмдэглэ[...] стын харуулһан Финист [...] сэдьхэлээр сүлдэрхэй, хү[...] шадалаар барагдашагүй ехэ, [...] доо үгөө дуулгадаг, үнэхээр[...] хүбүүн болоожо харагдана.

Пьесын һүүлшын актда[...] нууд! Дайсадай зэргэдүү[...] эхилээ! Гүйлдөө! Үй һамнаго[...] манай газарта дайгаар орох[...] хүх араг!"—гэжэ арад зон[...] хандалгань илангаяа хүсэтэй[...] шапар түгэлдэр дуулдана.

Зүжэг соо артист П. Ф. Г[...] наадаа. Тэрэ хадаа олые үзэ[...] хараһан, һүбэлгэн [...] хүхюу ородой солдатые [...] мэргэжэлтэйгээр наадаба. Г[...] энэ артистэд шадагдадаг зөө[...] сэдьхэлээ гансама энеэдэтэй [...] аяг зангууд мүн энэ зүжэгта[...] элитэ харагдаад ерэнэ.

Артистканууд А. М. Бахта[...] Ницкович гэгшэд Аленушка [...] басаганай сэдьхэл хүдэлг[...] дэлгэр образые мүн лэ һайна[...] лаа.

• • •

Мүн тэрэшэлэн артист[...] Ковальчук, Н. К. Собольск[...] Гусев, В. В Ланский, А. [...] А. В. Груздилов гэгшэд [...] даһан рольнуудые яһалахан[...] тайгаар дүүргэбэ гэжэ [...] хэргтэй. Артистнар П. Н. [...] В. Ф. Трошин ба В. С. Шити[...] Генерал-Обмира ай, Карнау[...] обрзуудые удаан мартагдаша[...] һаруул ба хүсэтэй образууд[...] шадаһан байна. Зүжэг соо [...] харагдаха эдэ образууд [...] артистнарай үсэд шанга ба о[...] наринаар хүдэлжэ шадаһые [...]

Тус зүжэгые хүгжэмөөр [...] Н. Я. Забельский болон ур[...] шэмэглэлыень зураглан [...] БМАССР-эй искусствонуудай [...] ажал-ябуулгаша А. И. Тими[...] энэ спектаклиин гоё һайхан[...] лагдаха хэрэгтэ ниилээд ехэ[...] нуудые хэһэн байнад.

Манай үдэжэ ябаа залуу[...] Эсэгэ ороноо дуралдаг ба [...] хэрэгтэ бэеэ үгэнги хүнүү[...] ябадалдань, тэдэнэрэй сэдьха[...] хүмүүжэлгэдэ энэ героическ[...] тон ехэ удхатай. Иимэһээ ма[...] дүүд энэ һайнаар табигдаһан[...] баялиг зүжэгые бултадаран ха[...] гой.

Ч. ЦЫДЕНДАМ[...]

Хилын саана

Маршал Чойбалсанда Хитадай гадаада хэрэгүүдэй министерствын эльгээһэн ното

УЛАН-БАТОР. (ТАСС). Монгол Арадай Республикын Премьер-Министр ба Гадаада Хэрэгүүдэй Министр маршал Чойбалсан январиин 7-ой үдэр Хитадай гадаада хэрэгүүдэй министерствоһээ иимэ телеграмма абаба.

«Хитадай 34 оной октябриин 2-то Гадаада Монголой арад зоной үнгэргэһэн плебисцидэй дүнгүүд тухай нотые абалби, энэ хадаа Гадаада Монголой арад зоной өөһэдынгөө бэеэ даанхай түрэнтэй болохые баталһыень гэршэлнэ.

Оборонын Дээдэ Соведэй тогтоолтой таарулжа, Хитадай правительство болбол Гадаада Монголой бэеэ даанхай байдалые энэ үдэрһөө эхилээд тоохо болоһоноо тус нотоор мэдүүлнэ.

Монгол Арадай Республика ба Хитадай Республика хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаае байгуулхын тула, МНР-эй правительство мэнэ һаяар өөрынгөө түлөөлэгшые Хитадта ябуулха гэжэ байһаниинь манай корреспондентдэ эли болобо.

Яеа арал дээрэхи дайнай байдал

ЛОНДОН, январиин 15. (ТАСС). Лондонско радиогой мэдээсэхэнь халаа, январиин 13-ай үдэр индонезийскэ сэрэгүүд Батавидахи английска сэрэгүүдэй казармые атаковалба. Атакань сохигдоһон байна. Англичануудай «Шерман» гэжэ танкнуудые хэрэглэжэ район сэбэрлэһэнэйнь һүүлээр үдэшэ боложо байхада сэрэгэй байдал намхаба.

Бандунгаһаа хойшо тулалдаан болоһон ба тэндэ индонезиецүүд артиллери ба пулемёдуудые хэрэглэһэн байна.

Английска далайн ба полевой ехэ буунуудай харгын уулзалганууд ба Семаранга районда байгаа индонезиецүүдэй позициие буудаба.

Венгридэ гүрэни[...] байгуулалта тухай ас[...] зүбшэн хэлсэгдэх[...]

БУДАПЕШТ. Венгридэ январ[...] лээр национальна суглаанай с[...] хонь, энэ суглаан халаа Вен[...] рэнэй байгуулалта тухай хуу[...] ха.

Мүнөө энэ асуудал хадаа пр[...] венна коалицида ороһон парти[...] тор зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. [...] мэдээсэһэнэй ёһоор, коммунист[...] социал-демократическа партину[...] гөө хуулиин проектнүүдые ба[...] на, тэдэн соогоо республика [...] гэжэ тэдэнэр хэлэнэ. Тэрэшэлэ[...] жэжэхэн эзэдэй партиин хү[...] өөрынгөө проект зохёожо байн[...] делидэ парти хоорондын зүблэ[...] бүхы дурадхалнууд зүбшэн [...] удаань национальна суглаанай [...] ционно комиссида үгтэхэ юм.

Январиин 12-то хүлеэгэй жэ[...] дэй партиин хүтэлбэрилэгшэ, [...] на суглаанай түрүүлэгшэ Пад[...] пын тус партиин парламентска [...] зүблөөн дээрэ хэһэн мэдүүлгэ[...] һон байна. Бидэ республиканск[...] һоо ямаршье гүрэнэй формын [...] жа шадахагүйбди гэжэ Падь [...] . Гүрэнэй формо тухай асууда[...] амгалан байдалай хэлсээе [...] хойно шиидхэгдэхэ байна гэһэ[...] галань хамаадажа хэлэхэ зууд[...] мэдүүлнэ:

«Хэрбээ хуушан байгуулалт[...] гэнь болхоохын тула энэ [...] шиидхэлгые удааруулхаа һа[...] гүрэнэй асуудалые арадай су[...] шиидхэжэ шададаггүй байһан [...] ходоо үнгэрөө гэжэ ойлгоходо[...] но». (ТАСС).

Харюусалгата редактор
Ц. Г. ГАЛСА[...]

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни [...] промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов —6-03 (2 зв.); об'явлений 2-64 (2 зв.).

Н—00534. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.5[...]